

De bunzing... door de ogen van

Het begon allemaal met een cassettebandje van Ko de Boswachter dat we vaak in de auto luisterden als we op vakantie waren. Daarop vertelde Ko over een dier met een boevenmasker wat uit z'n achterste een geur kon verspreiden als van rottende eieren. Met zo'n beschrijving is toch ieder kind meteen gevangen? Het duurde echter tot ik biologie ging studeren in Wageningen voordat ik mij verder zou gaan verdiepen in de bunzing.

Tekst en foto's: Tim Hofmeester

De bunzing is een van de zeven inheemse marterachtigen (Mustelidae). Het is een soort die dankzij zijn brede habitatselectie een verspreiding heeft over heel Nederland. Je kunt ze vinden in de duinen, in bosrijke gebieden, in moerassen en zelfs in buitenvijken van steden. Ze overleven in dit brede scala aan gebieden doordat ze een zeer opportunistische voedselkeuze hebben. Ze eten bijna alles wat ze tegenkomen, maar wel met een voorkeur voor vlees. Ondanks dat de bunzing zo algemeen voor lijkt te komen in Nederland zien we hem maar weinig. Dit komt gedeeltelijk omdat de bunzing vooral nachtactief is, maar mogelijk ook omdat de aantallen bunzings in Nederland afnemen. Hoe het precies met de bunzing gaat in Nederland is echter onbekend, omdat we onvoldoende gegevens hebben over het verloop van de populatiegrootte. Dit was voor mij een van de redenen om me verder in deze fascinerende soort te verdiepen.

Meten is weten: verkeersslachtoffers Toen ik begon met studeren kreeg ik van Hugh Jansman het aanbod om als vrijwilliger te helpen met ecologisch onderzoek naar verkeersslachtoffers van marterachtigen.

Ik was biologie gaan studeren omdat ik onderzoek wilde doen naar marterachtigen/zoogdieren. Dit was dus een mooie kans om mij verder te verdiepen in de soortgroep die mij het meest intrigeerde. Ik sloot me al vrij snel aan bij een groepje dat zich focuste op de bunzing en zo kreeg ik mijn eerste (dode) bunzing in handen.

Verkeersslachtoffers leveren een schat aan waarde voor deze anders moeilijk te bestuderen soort. Bunzings zijn territoriaal met een relatief groot territorium. In het voorjaar leggen ze daardoor lange afstanden af om hun territorium te verdedigen. Helaas moeten ze hierbij regelmatig een weg oversteken, wat nogal eens een dodelijk afloop heeft. Ook in het najaar sneuvelen veel bunzings in het verkeer als de jonge dieren uit hun ouderlijk territorium worden verjaagd. Niet goed voor de bunzing, maar wel een mogelijkheid om deze dieren te onderzoeken. Van de verzamelde verkeersslachtoffers maten we hun lengte, gewicht, geslacht en leeftijd. Ook keken we of de bunzing seksueel actief was. Op deze manier kregen we een beter beeld van de opbouw van de bunzingpopulatie in Nederland en van de seksuele reproductie door het jaar heen.



Het boevenmasker van de bunzing



Verkeersslachtoffers zoals deze helpen ons om meer te weten te komen over de Nederlandse bunzing



Recent onderzoek naar ectoparasieten van verkeersslachtoffers liet zien dat bunzings belangrijk zijn in het instandhouden van de egelteek (te zien op de foto)



Cameravallen leveren een nieuw inzicht in het nachtelijke leven van de bunzing.

Naast deze bovengenoemde kenmerken keken we ook naar de voedselkeuze van de bunzing. Door te kijken naar de maaginhoud van doodgereden bunzings kregen we een goed beeld van wat ze zoal aten. De geur van halfverteerde kikkers die uit een opengesneden bunzingmaag komt, zal ik niet snel vergeten!

Bij het bekijken van de seksuele activiteit moeten geslachtsorganen van de bunzing vrijgeprepareerd worden. Dit is een gevaarlijk zaakje, omdat de anaalklieren waar de beruchte bunzinggeur wordt geproduceerd vlak bij de geslachtsorganen liggen. Ik zal dan ook niet gauw vergeten hoe we de snijzaal binnen zeer korte tijd evacueerden toen een van de vrijwilligers per ongeluk de anaalklier aansneed. Pas na enkele uren luchten was het weer mogelijk om de snijzaal in te gaan om verder te gaan met het onderzoek.

Een nieuw hoofdstuk: camera-vallen Verkeersslachtoffers leveren dus een schat aan waarde wat betreft de populatieopbouw van bunzings. Daarnaast levert het ons gegevens over de verspreiding van de bunzing in Nederland. Iets minder dan de

Egelteek

Tijdens mijn promotieonderzoek heb ik het onderzoek naar verkeersslachtoffers van bunzings verder doorgezet. Ik gebruikte doodgereden bunzings voor onderzoek naar ectoparasieten. Hierbij bleek dat bunzings vaak onder de teken zitten. Meestal is dit echter niet de voor de mens gevaarlijke schapenteek, maar de minder gevaarlijke egelteek. De egelteek, zijn naam zegt het al, is vooral bekend als parasiet van egels. Mijn onderzoek liet echter zien dat de bunzing misschien wel net zo belangrijk is als de egel voor het in stand houden van de egelteek.

helft van het aantal waarnemingen in de periode van de meest recente Atlas van de Nederlandse zoogdieren bedroeg verkeersslachtoffers.

Naast verkeersslachtoffers is er nog een belangrijke methodiek in opkomst die waarnemingen van bunzings oplevert, namelijk de cameraval. In het huidige meetnet Bunzing en Boommarter (BuBo) van de Zoogdierverseniging worden cameravallen gebruikt om de verspreiding van bunzing en boommarter

te inventariseren. Zelf ben ik helaas niet betrokken bij dit project. Inmiddels ben ik namelijk voor mijn werk verhuisd naar Umeå in Noord-Zweden (waar de bunzing helemaal niet voorkomt, de verspreiding stopt halverwege Zweden).

Omdat we nog relatief weinig over bunzings weten, is het zeer belangrijk dat de monitoring van deze soort verder wordt verbeterd. Dit was ook de conclusie uit een recent onderzoek dat aantoonde dat de bunzingpopulaties in heel Europa achteruit lijken te gaan. Er is echter een groot probleem: Er zijn maar weinig landen waar we zekerheid hebben over de populatietrend van de bunzing. In de meeste landen is de trend onzeker of volledig gebaseerd op het gevoel van onderzoekers.

Als student wilde ik al graag aan de populatiestatus en habitatgebruik van de bunzing werken, maar helaas is het mij nooit gelukt om de financiering daarvoor rond te krijgen. Gelukkig is daar recent verandering in gekomen. Mijn droom is uitgekomen! Ik ben namelijk bezig met een pilotstudie naar het gebruik van cameravallen om bunzingdichtheden in Zuid-Zweden te monitoren. Hiermee kan ik bijdragen aan een verbeterde methodiek om bunzings te monitoren, wat hopelijk kan leiden tot betere gegevens voor heel Europa en een mooiere toekomst voor de bunzing.

Tim Hofmeester is dierecoloog en werkt als onderzoeker aan de Zweedse landbouwuniversiteit in Umeå.